

Slöjd och hantverk
Vanor och värderingar 2012–2018

Ulrika Andersson [SOM-rapport nr 2019:15]

Innehållsförteckning

Introduktion	1
Tabell 2 Gått på hemslöjdsmarknad/-utställning, 2012–2018.....	3
Tabell 3 Gått på hemslöjdsmarknad/-utställning efter kön, ålder, utbildning, bostadsort, region och subjektiv klasstillhörighet, 2018	4
Tabell 4 Syslat med handarbete/hantverk, 2012–2018	5
Tabell 5 Syslat med handarbete/hantverk efter kön, ålder, utbildning, bostadsort, region och subjektiv klasstillhörighet, 2018	6
Tabell 6 Intresse för hemslöjd/handarbete i allmänhet, 2012–2018	7
Tabell 7 Intresse för hemslöjd/handarbete efter kön, ålder, utbildning, bostadsort, region och subjektiv klasstillhörighet, 2018	8

Introduktion

SOM-undersökningarna genomförs varje år sedan 1986 av SOM-institutet vid Göteborgs universitet. Syftet med undersökningarna är att kartlägga svensk opinion och belysa hur svenska folkets vanor och attityder förändras över tid. SOM-institutet är en centrumbildning vid Institutionen för journalistik, medier och kommunikation (JMG), Göteborgs universitet och har sin bakgrund i ett långvarigt samarbete mellan de två grundarinstitutionerna Statsvetenskapliga institutionen och Institutionen för journalistik, medier och kommunikation (JMG). Sedan 2017 är SOM-institutet även inrättat som en fakultetsgemensam forskningsinfrastruktur vid samhällsvetenskapliga fakulteten, Göteborgs universitet. Den nationella SOM-undersökningen genomförs i samverkan med forskare från olika discipliner, främst inom samhällsvetenskap.

SOM-undersökningens rapportserie står för en betydande del av resultatredovisningen av SOM-undersökningarna. Resultat publiceras även i form av presentationer och fördjupade analyser i de återkommande forskarantologierna. Alla publikationer finns tillgängliga för nedladdning på SOM-institutets webbsida www.som.gu.se. En utförlig metodokumentation från den nationella SOM-undersökningen 2018 finns tillgänglig på hemsidan¹.

Den nationella SOM-undersökningen 2018

Fältarbetet för den nationella SOM-undersökningen följer i huvudsak samma upplägg från år till år. 2018 års SOM-undersökning använde en undersökningsdesign som kallas blandad datainsamling (*mixed mode*) vilket innebar att data primärt samlades in via postenkäter, men respondenterna gavs även möjlighet att fylla i enkäten på internet.

Undersökningen skickades ut till ett systematiskt sannolikhetsurval av den svenska befolkningen. Urvalsramen innefattade alla svenska och utländska medborgare som har sin primära adress i Sverige och som är mellan 16 och 85 år. År 2018 ingick 21 000 personer i det totala urvalet. Den totala urvalsstorleken delades in i sex jämnstora grupper till vilka olika editioner av SOM-undersökningen 2018 skickades till. Samtliga formulär innehöll 12 sidor med frågor varav ett antal sidor är fyllda med projektspecifika frågor vilka varierar mellan formulären.

Svaren samlades in mellan den 25 september och 31 december 2018. En stor andel av svaren inkom tidigt och 30 dagar in i fältarbetet hade närmare 75 procent av de slutgiltiga svaren kommit in. Under fältperioden genomfördes en serie påminnelser via post, telefon och SMS.

Svarsfrekvens och representativitet

Av det ursprungliga urvalet på totalt 21 000 personer var det 10 796 personer som besvarade och skickade in formuläret vilket motsvarar en nettosvarsfrekvens på 53 procent².

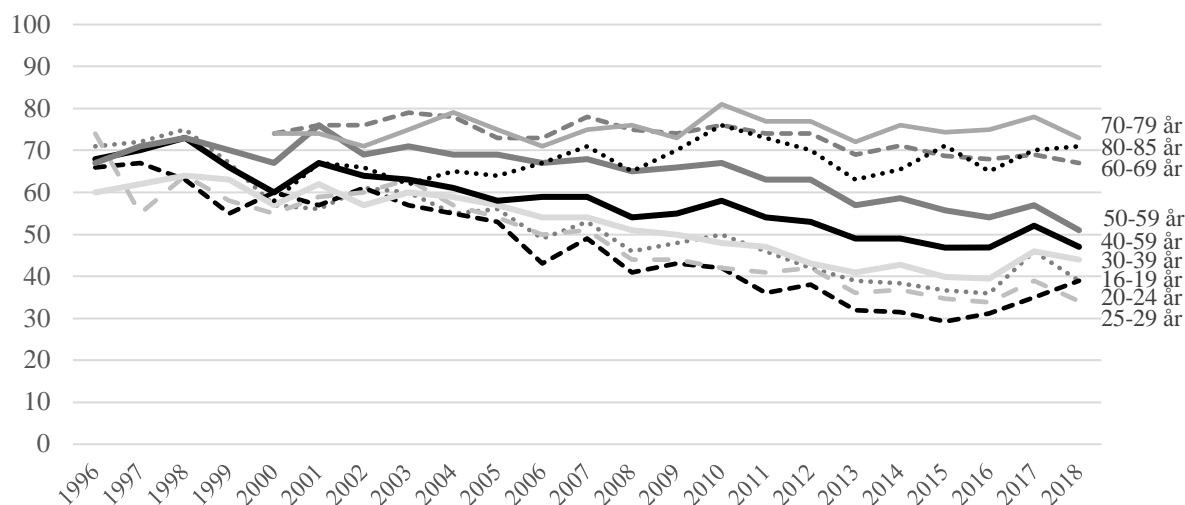
Vilka som svarar och vilka som inte svarar på en frågeundersökning har betydelse för tolkningen av undersökningens resultat. Om en viss grupp är underrepresenterad och samma grupps svar tenderar att skilja sig från övrigas blir studiens resultat mindre giltiga för populationen som helhet. Trots att knappt hälften av respondenterna inte svarar på enkäten är den demografiska representativiteten i svarsgruppen

¹ https://som.gu.se/publicerat/metodrapport_den_nationella_SOM-undersökningen_2018

² I nettosvarsfrekvensen har det så kallade naturliga bortfallet definierats bort. Till det naturliga bortfallet förs personer som är fysiskt eller mentalt oförmögna att svara på enkäten, personer som är avlidna, bortresta under större delen av fältperioden, emigrerade, har språksvårigheter eller inte alls talar svenska. Sammanlagt 726 personer, motsvarande 3,5 procent, har räknats bort som naturligt bortfall.

god i de flesta avseenden. I figur 1 görs det däremot tydligt att en lägre andel i de yngre åldersgrupperna svarar på SOM-undersökningarna. 2018 fick respondenterna för andra gången en belöning i form av skraplott eller värdecheck efter inskickat svar. Det gav en positiv effekt på svarsfrekvensen och förbättrade de yngre åldersgruppernas representativitet.

Figur 1 Svarsfrekvens i olika åldersgrupper 1996–2018 (procent)

Träffsäkerheten i attitydfrågor om politiska förslag och bedömningar av ekonomin är hög trots variationen i svarsfrekvens mellan olika åldersgrupper. Frågor där det existerar större generationsskillnader, exempelvis nyhetskonsumtion, påverkas däremot något mer av att delar av befolkningen har en lägre representation i svarsunderlaget³.

Procentskattningar och felmarginaler

SOM-undersökningarna bygger på ett slumpmässigt urval av den svenska befolkningen 16-85 år. Resultat från sådana urvalsundersökningar är alltid förknippade med en osäkerhet som kan uttryckas i form av en felmarginal. Med hjälp av en felmarginal går det att beräkna ett konfidensintervall kring till exempel en procentskattning. Vi kan förvänta oss att procenttalet för hela populationen befinner sig inom konfidensintervallet i 95 fall av 100 i en tänkt situation med många upprepade mätningar. Att vara medveten om felmarginalen gör att vi lättare undviker att dra slutsatser om förändringar eller gruppskillnader som enbart beror på slumpen. Tabellen nedan ger några exempel på hur stor felmarginalen är vid olika gruppstorlekar och procentskattningar.

Tabell 1 Lathund för procentskattningar vid olika gruppstorlekar (felmarginaler och procentenheter)

Skattning	100	200	400	800	1 000	2 000
50 procent	±9,8	±6,9	±4,9	±3,5	±3,1	±2,2
30 procent	±9,0	±6,4	±4,5	±3,2	±2,8	±2,0
10 procent	±5,9	±4,2	±2,9	±2,1	±1,9	±1,3
6 procent	±4,7	±3,3	±2,3	±1,6	±1,5	±1,0
2 procent	±2,7	±1,9	±1,4	±1,0	±0,9	±0,6

SOM-institutet har i samverkan med Nämnden för hemslöjdsfrågor undersökt hur ofta svenskarna hemslöjdar och handarbetar och hur intresserade svenskarna är av hemslöjd och handarbete. Frågorna ställdes i formulär 1.

³ Elias Markstedt (2014) Representativitet och viktning. SOM-rapport 2014:20, SOM-institutet, Göteborgs universitet.

Tabell 2 Gått på hemslöjdsmarknad/-utställning, 2012–2018 (procent)

	Ingen gång	Någon gång under de senaste 12 mån	Någon gång i halvåret	Någon gång i kvartalet	Någon gång i månaden	Någon gång i veckan	Flera gånger i veckan	Summa	Antal
2018	57	18	11	8	5	1	0	100	1 715
2017	58	18	10	8	5	1	0	100	1 710
2016	55	20	10	9	5	1	0	100	1 529
2015	71	16	7	4	2	0	0	100	3 105
2014	68	15	7	6	3	1	0	100	1 665
2013	62	24	8	4	2	0	0	100	1 574
2012	66	17	9	6	2	0	0	100	1 519

Kommentar: Frågan lyder 'Hur ofta har du under de senaste 12 månaderna gjort följande? - Gått på hemslöjdsmarknad/-utställning'. Svartaltemativ redovisas i tabellen. 26 personer lät bli att svara på delfrågan och 21 personer lät bli att svara på hela frågan, vilket motsvarar sammanlagt 2,7 procent. Procentbasen utgörs av dem som besvarat respektive delfråga.

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2012–2018.

Tabell 3 Gått på hemslöjdsmarknad/-utställning efter kön, ålder, utbildning, bostadsort, region och subjektiv klasstillhörighet, 2018 (procent)

	Ingen gång	Någon gång under de senaste 12 mån	Någon gång i halvåret	Någon gång i kvartalet	Någon gång i månaden	Någon gång i veckan	Flera gånger i veckan	Summa	Antal
Samtliga	57	18	11	8	5	1	0	100	1 715
Kvinna	50	23	12	9	5	1	0	100	860
Man	65	14	10	6	4	1	0	100	849
16–19 år	79	12	5	3	1	0	0	100	73
20–29 år	68	12	11	5	3	1	0	100	194
30–39 år	57	21	10	7	4	1	0	100	235
40–49 år	59	18	12	7	4	0	0	100	237
50–59 år	58	23	9	6	4	0	0	100	266
60–69 år	53	18	12	10	7	0	0	100	322
70–79 år	53	21	11	9	5	1	0	100	305
80–85 år	61	7	12	12	7	1	0	100	83
Låg utbildning	63	14	9	8	5	1	0	100	252
Medellåg utbildning	66	15	10	6	3	0	0	100	467
Medelhög utbildning	59	17	11	7	6	0	0	100	405
Hög utbildning	49	24	12	9	5	1	0	100	553
Arbetarhem	64	15	10	7	4	0	0	100	675
Jordbrukarhem	(61)	(17)	(15)	(7)	(0)	(0)	(0)	100	41
Tjänstemannahem	53	20	11	10	5	1	0	100	614
Högre tj-mannahem	54	23	14	3	4	2	0	100	163
Företagarhem	57	20	10	11	2	0	0	100	124
Ren landsbygd	54	17	17	9	3	0	0	100	230
Mindre tätort	56	21	12	6	5	0	0	100	290
Stad eller större tätort	59	19	10	8	4	0	0	100	862
Sthlm, Gbg, Malmö	61	16	7	8	6	2	0	100	308
Stockholmsområdet	61	16	8	7	7	1	0	100	379
Östra Mellansverige	58	17	12	11	2	0	0	100	283
Småland med öarna	52	20	14	10	2	2	0	100	133
Sydsverige	59	19	9	6	6	1	0	100	269
Västsverige	55	20	10	8	6	1	0	100	340
Norra Mellansverige	66	16	7	7	3	0	1	100	150
Mellersta Norrland	51	20	23	0	4	2	0	100	56
Övre Norrland	49	22	18	9	2	0	0	100	105

Kommentar: Frågan lyder 'Hur ofta har du under de senaste 12 månaderna gjort följande? - Gått på hemslöjdsmarknad/-utställning'. Svarsalternativ redovisas i tabellen. 26 personer lät bli att svara på delfrågan och 21 personer lät bli att svara på hela frågan, vilket motsvarar sammanlagt 2,7 procent. Procentbasen utgörs av dem som besvarat respektive delfråga. Resultat i parentes bygger på svarstal under 50 personer.

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2012–2018.

Tabell 4 Sysslat med handarbete/hantverk, 2012–2018 (procent)

	Ingen gång	Någon gång under de senaste 12 mån	Någon gång i halvåret	Någon gång i kvartalet	Någon gång i månaden	Någon gång i veckan	Flera gånger i veckan	Summa	Antal
2018	52	10	6	7	10	7	8	100	3 487
2017	53	10	6	6	10	7	8	100	3 503
2016	53	9	7	6	9	8	8	100	1 532
2015	49	11	7	7	10	7	9	100	3 120
2014	50	10	6	6	11	8	9	100	1 666
2013	52	11	6	6	10	6	9	100	1 582
2012	45	11	7	8	12	8	9	100	2 987

Kommentar: Frågan lyder 'Hur ofta har du under de senaste 12 månaderna gjort följande? - Sysslat med handarbete/hantverk'. Svartalternativen redovisas i tabellen. 39 personer lät bli att svara på delfrågan och 37 personer lät bli att svara på hela frågan, det motsvarar sammanlagt 2,1 procent. Procentbasen utgörs av dem som besvarat respektive delfråga.

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2012–2018.

Tabell 5 Sysslat med handarbete/hantverk efter kön, ålder, utbildning, bostadsort, region och subjektiv klasstillhörighet, 2018 (procent)

	Ingen gång	Någon gång under de senaste 12 mån						Summa	Antal
		12 mån	Någon gång i halvåret	Någon gång i kvartalet	Någon gång i månaden	Någon gång i veckan	Flera gånger i veckan		
Samtliga	52	10	6	7	10	7	8	100	3 487
Kvinna	46	12	7	7	10	8	10	100	1 758
Man	60	8	5	6	9	6	6	100	1 721
16–19 år	62	13	4	4	4	7	6	100	156
20–29 år	52	12	8	7	9	4	8	100	361
30–39 år	46	13	11	9	11	6	4	100	484
40–49 år	60	11	4	7	8	4	6	100	495
50–59 år	55	9	5	7	10	8	6	100	541
60–69 år	52	7	6	6	12	8	9	100	654
70–79 år	51	8	5	5	10	8	13	100	616
80–85 år	52	8	4	7	10	10	9	100	180
Låg utbildning	61	7	4	5	7	7	9	100	490
Medellåg utbildning	56	9	6	5	8	7	9	100	1 045
Medelhög utbildning	49	11	6	8	10	8	8	100	826
Hög utbildning	51	11	7	8	11	6	6	100	1 064
Arbetarhem	52	10	7	6	9	7	9	100	1 374
Jordbrukarhem	49	7	7	4	11	7	15	100	82
Tjänstemannahem	52	10	6	7	11	7	7	100	1 214
Högre tj-mannahem	56	11	5	8	10	4	6	100	341
Företagarhem	53	9	5	7	8	8	10	100	257
Ren landsbygd	43	9	7	7	12	7	15	100	486
Mindre tätort	51	12	6	7	9	8	7	100	628
Stad eller större tätort	55	10	6	6	9	7	7	100	1 724
Sthlm, Gbg, Malmö	57	9	6	7	10	5	6	100	588
Stockholmsområdet	54	9	6	7	11	7	6	100	749
Östra mellansverige	52	11	7	7	7	7	9	100	583
Småland med öarna	51	11	6	5	12	7	8	100	283
Sydsverige	51	11	6	7	9	7	9	100	550
Västsverige	54	9	6	6	11	7	7	100	709
Norra mellansverige	54	11	5	9	8	5	8	100	292
Mellersta Norrland	52	9	7	3	11	7	11	100	129
Övre Norrland	47	9	6	7	10	9	12	100	192

Kommentar: Frågan lyder 'Hur ofta har du under de senaste 12 månaderna gjort följande? - Sysslat med handarbete/hantverk'. Svartalternativen redovisas i tabellen. 39 personer lät bli att svara på delfrågan och 37 personer lät bli att svara på hela frågan, det motsvarar sammanlagt 2,1 procent. Procentbasen utgörs av dem som besvarat respektive delfråga.

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2018.

Tabell 6 Intresse för hemslöjd/handarbete i allmänhet, 2012–2018 (procent)

	Inte alls intresserad		Inte särskilt intresserad		Ganska intresserad		Mycket intresserad		Summa	Antal			
2018	25		35		30		10		100	1 724			
2017	25		34		31		10		100	1 726			
2016	25		33		30		12		100	1 554			
2015	22		37		30		11		100	1 519			
2014	22		36		31		11		100	1 679			
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		
2013	20	12	11	10	8	12	6	5	7	3	6	100	1 591
2012	23	12	12	9	7	12	6	6	5	3	5	100	1 528

Kommentar: Frågan lyder 'Hur intresserad är du i allmänhet av: - hemslöjd/handarbete'. För 2012 och 2013 gäller att skalan går från 0 till 10. Skalan är numerisk med verbaliserade ändpunkter där 0 har etiketten 'Inte alls intresserad' och 10 har etiketten 'Mycket intresserad'. Sedan 2014 är svarsskalan fyrgradig och samtliga svarsalternativ är redovisade. 38 personer lät bli att svara på hela frågan 2018, vilket motsvarar sammanlagt 2,2 procent. Procentbasen utgörs av dem som besvarat frågan. **Källa:** Den nationella SOM-undersökningen 2012–2018.

Tabell 7 Intresse för hemslöjd/handarbete efter kön, ålder, utbildning, bostadsort, region och subjektiv klasstillhörighet, 2018 (procent)

	Mycket intresserad	Ganska intresserad	Inte särskilt intresserad	Inte alls intresserad	Summa	Antal
Samtliga	10	30	35	25	100	1 724
Kvinna	15	37	31	17	100	868
Man	6	23	38	33	100	850
16–19 år	8	18	38	36	100	73
20–29 år	12	30	36	22	100	196
30–39 år	10	31	39	20	100	236
40–49 år	8	25	38	29	100	236
50–59 år	7	31	35	27	100	266
60–69 år	12	31	32	25	100	323
70–79 år	12	33	32	23	100	306
80–85 år	16	34	27	23	100	88
Låg utbildning	9	30	36	25	100	260
Medellåg utbildning	10	26	38	26	100	471
Medelhög utbildning	10	33	32	25	100	404
Hög utbildning	11	31	34	24	100	550
Arbetarhem	11	31	37	21	100	680
Jordbrukarhem	(12)	(32)	(24)	(32)	100	41
Tjänstemannahem	9	32	35	24	100	614
Högre tj-mannahem	10	28	27	35	100	163
Företagarhem	13	22	32	33	100	123
Ren landsbygd	15	35	31	19	100	229
Mindre tätort	10	30	39	21	100	293
Stad eller större tätort	10	28	34	28	100	866
Sthlm, Gbg, Malmö	9	32	33	26	100	309
Stockholmsområdet	11	29	34	26	100	377
Östra mellansverige	10	29	36	25	100	288
Småland med öarna	10	25	37	28	100	134
Sydsverige	10	34	30	26	100	270
Västsverige	9	30	35	26	100	342
Norra mellansverige	7	29	38	26	100	152
Mellersta Norrland	5	34	38	23	100	56
Övre Norrland	21	33	33	13	100	105

Kommentar: Frågan lyder 'Hur intresserad är du i allmänhet av hemslöjd/handarbete'. Svartalternativ redovisas i tabellen. 38 personer lät bli att svara på hela frågan 2018, vilket motsvarar sammanlagt 2,2 procent. Procentbasen utgörs av dem som besvarat respektive delfråga. Resultat inom parentes bygger på svarstal under 50 personer.

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2018.

SOM-institutet vid Göteborgs universitet genomför årligen nationella och lokala frågeundersökningar och anordnar seminarier på temat Samhälle, Opinion och Medier.

SOM-institutet | Seminariegatan 1B | Box 710, 405 30 Göteborg
031 786 3300 | info@som.gu.se | www.som.gu.se

